

BYBELKUNDE: IS DIE STUDIEVELD VANSELFSPREKEND?

W Vosloo
Universiteit van Pretoria

Abstract

Judged by the diverse curricula at universities and the divergent opinions voiced in publications, there is no general agreement as to what the field of study of Biblical Studies should be. The question is especially whether systematics, ethics and the history of religions should be part of the subject. As Biblical Studies is no longer a subject determined mainly by school requirements, the scope of the discipline has broadened to supplying knowledge of the Bible to persons of all walks of life. Accordingly, Biblical Studies should primarily be directed at the understanding of the Bible. However, the material should be systematised on a historical basis, and the ethical relevance should be spelled out. History of religions should not be part of Biblical Studies. The post-graduate field of studies could hardly differ from that of Old Testament or New Testament in a faculty of theology.

1. Die probleemstelling

Oor die aard, ensiklopediese plek en bestaansreg van die vak Bybelkunde is daar al baie geskryf (vgl Lombard 1973; Van Huyssteen 1974; Barr 1978; Eybers 1978:37-39; Deist 1981:32; Lategan 1981; Kotzé 1981:26; Kinghorn 1982; Van Huyssteen 1984; Kotzé 1987). Oor die presiese aard van die studieveld bestaan daar egter nog baie uiteenlopende menings.

Die naam 'Bybelkunde' wek die verwagting dat die studieveld van hierdie vak niks anders is nie as die Bybel self. Toets 'n mens hierdie uitgangspunt aan die praktyk van die leerplanne van Bybelkundedepartemente aan verskillende universiteite in Suid-Afrika, word dit duidelik dat daar uiteenlopende opvattinge bestaan. Uit 'n ondersoekgroep van veertien universiteite (waarvan twee Bybelkunde aanbied as deel van die kursus 'Religious Studies'), blyk dit dat die volgende nie-bibliologiese komponente as deel van die vak doseer word:

* Geloofsleer en dogmatiek (ses).

- * Etiek en heersende etiese vraagstukke (vyf).
- * Godsdienwetenskap, vanaf antieke godsdienste tot moderne filosofieë en Afrika-godsdienste (vier).
- * Kerkgeskiedenis (drie).
- * Vakdidaktiek (twee).
- * Praktiese Teologie (een).
- * Sendingwetenskap (een).

Hierteenoor is daar twee universiteite wat benewens die inleiding tot en inhoud van die Bybel, geen verdere aandag aan die verstaan en uitleg van die teks self gee nie. Beoordeel volgens die uiteenlopende benaderings, is die studieveld van die vak dus geensins 'n kwessie van 'die Bybel, die hele Bybel en niks anders as die Bybel nie'.

'n Ontleding van die gegewens toon dat die byvoeging van kerkgeskiedenis, vakdidaktiek, praktiese teologie en sendingwetenskap beperk is tot enkele universiteite, wat dit uit hoofde van 'n unieke situasie doen. Dit laat nog die vraag tot hoe 'n mate Geloofsleer, Etiek en Godsdienwetenskap deel van die studieveld behoort te wees. Daarby moet daar opnuut gevra word na die rol van die Bybel - en dan die Bybel as 'n geheel - in die vak Bybelkunde.

2. Die verskillende standpunte

Ten grondslag aan hierdie verskil in benadering lê veral drie uiteenlopende standpunte.

2.1 Die eng bibliologiese standpunt

I H Eybers het reeds in die vroeë sestigerjare die standpunt ingeneem dat Bybelkunde hom op die studie van die Bybel alleen moet rig. Hy sê: 'Bybelkunde kan dus gedefinieer word as die studie wat gerig is op die verstaan van die Bybel as sodanig, en nie die bestudering van sy uitwerking nie' (Eybers 1978:39). In 'n verdere voetnota stel hy dit onomwonde (teenoor Van Huyssteen 1974:3), dat enige sistematisering, leerstellighede, dogmas en kerkgeskiedenis nie deel van die studieveld van Bybelkunde kan wees nie omdat dit tot die kerklike terrein behoort (1978:43).

In dieselfde trant sê Kotzé (1981:27) dat 'Bybelkunde beperk moet bly tot die bibliologiese vakgebied'.

Kinghorn (1982:30-33) vestig egter tereg die aandag op die probleme wat ontstaan wanneer die vak vanuit die begrip 'Bybel' verklaar word. Daar kan eerstens gevra word wat met die begrip 'Bybel' bedoel word en tweedens 'waarin die onderskeid tussen Bybelkunde en die kerklik georiënteerde teologie geleë is' as albei dieselfde Bybel gebruik. Die model waarvolgens die Bybel as studieveld gebruik word, is vervolgens bepalend vir die identiteit van die vak Bybelkunde. Dit kan òf die vorm aanneem van 'n 'para-teologie', waarvolgens die Bybel as 'n antieke geskrif

bestudeer word met klem op die agtergrond van die Bybel (histories, argeologies, aardrykskundig), op die geskiedenis van die teks (kanoniek en tekskritiek) en op die letterlike betekenis van die teks vir daardie tyd (Kingham 1982:31). Of dit kan konfessioneel geworteld wees waarvolgens die Bybel bestudeer moet word volgens 'n 'spesifiek-kerklik gestempelde teologie'.

Om die studieveld van Bybelkunde te omskryf as 'die verstaan van die Bybel as sodanig' (Eybers 1978:39), of 'die bibliologiese vakgebied' (Kotzé 1981:27), lewer dus bepaalde probleme.

2.2 Die wyer bibliologiese standpunt

Oor die studieveld van Bybelkunde sê J C Lombard (1973:5): 'Vir beide Bybelkunde en teologie is die Heilige Skrif die primêre studiebron'. Wanneer hy hierdie stelling inhoud gee, omvat dit egter meer as die sigwaarde omdat hy ook die geloofsleer en die vakdidaktiek insluit. Ten aansien van die geloofsleer sê hy dis 'al die basiese waarhede wat deur die Skrifgetroue Christene geglo en bely word... al die knellende en uitdagende probleme ook van die moderne lewe...' (Lombard 1973:11).

In aansluiting hierby merk Van Huyssteen (1974:4) op: '...die Bybelkunde is die wetenskaplike bestudering van die Heilige Skrif, spesifiek dus die Ou en Nuwe Testamente, vanuit 'n bepaalde sistematies-teologiese aanbieding.' Alhoewel hy dus ook die byvoeging van 'n sistematiese komponent voorstaan, kwalifiseer hy - in teenstelling met Lombard - sy standpunt. Hy sê Bybelkunde se 'vertrekpunt [kan] nooit finaal geformuleerde sekerhede insake die hooftemas van die Christelike geloof wees nie' (Van Huyssteen 1974:13).

In 'n oorsig van die verrigtinge op die eerste Bybelkundekongres in 1981 kom B C Lategan tot die slotsom dat 'alhoewel 'n suiwer of oorheersende dogmatiese benadering af te wys is, 'n mate van sistematiesering onvermydelik is' (Lategan 1981:19). J Kinghorn (1982:37) beklemtoon weer die 'sterk normatiewe en lewensbeskoulike ("leerstellige") dimensie' en die 'sosiale relevansie' van die Bybel. Goliath sluit hierby aan wanneer hy aktualiteit en kontekstualiteit benadruk en sê dat 'n 'lewensgerigte benadering' en 'n 'etiese beklemtoning... meer in lyn lê met die boodskap van Jesus' (Goliath 1984:38).

Samevattend kom hierdie standpunt dus daarop neer dat die studieveld van Bybelkunde ook die sistematiesering en normerende aspek van die Ou en Nuwe Testamente moet insluit. Voorstanders van die eng bibliologiese standpunt is egter van mening dat hier te veel op die terrein van die dogmatiek en die etiek beweeg word. Hulle meen dat dit 'n wêg beweeg is vanaf die Bybelkunde en dat dit 'n beïnvloeding vanuit die klassieke teologie verteenwoordig. Daarteenoor is dit duidelik dat die studie van die Bybel nie as afgehandel beskou kan word voordat die teologiese uitsprake en standpunte in die Bybel gesistematiseer is en die relevansie daarvan uitgespel word nie. Sulke sistematiesering en normering mag egter nie oorgaan tot 'n dogmatiesering en 'n etiesering nie.

2.3 Die godsdiens-historiese standpunt

Die godsdiens-historiese standpunt, ook 'comparative religion' genoem, maak ruimte vir die dosering van ander godsdienste as deel van die vak Bybelkunde. Dit

dek 'n groot verskeidenheid wat wissel van die antieke godsdienste van die Bybelse tye tot kontemporêre godsdienste soos Judaïsme, Mohammedanisme, Hindoeïsme, Afrika-godsdienste en selfs ook verskillende godsdienstige strominge.

Oor die prinsipiële begroning vir so 'n wye (en diverse) veld, bestaan daar haas geen dokumentering nie. Waarskynlik is dit 'n historiese ontwikkeling wat verband hou met 'n a-konfessionele benadering van die Bybel, wat uitloop op 'n godsdiens-historiese uitkyk. Sekerlik is dit 'n wyse om die praktiese probleme van verskillende geloofsgroepe in een klas te probeer oorbrug.

Tog is so 'n Bybelkunde, alias vergelykende godsdiens, nie so 'n suksesvolle oplossing nie. Volgens Bill Domeris (1988:2-5) lewer 'n klas met persone uit verskillende gelowe ernstige probleme vir sowel dosent as student. Bybelkunde is 'n vak wat die Christelike siening en hantering van die Bybel (d w s Ou en Nuwe Testamente) behandel. Sodra ander godsdienste in eie reg as deel van Bybelkunde behandel word, word die karakter van die vak ingrypend gewysig, sodat daar nie meer sprake van Bybelkunde kan wees nie. Met ander woorde, daar moet onderskei word tussen Bybelkunde en Godsdienswetenskap of Vergelykende Godsdiens.

2.4 Slotsom

Die uiteenlopende praktyke, gerugsteun deur ewe uiteenlopende opvattinge, is klaarblyklik simptome van bepaalde behoeftes ten aansien van die studieveld van die vak. Gevolglik behoort daar by 'n herbesinning oor hierdie studieveld nie krampagtig aan 'n bestaande tradisie vasgehou te word nie, maar behoort daar gevra te word hoedat nuwe behoeftes geakkommodeer kan word sonder aantasting van die wese van die vak.

Besprekings oor Bybelkunde is ook meestal vanuit òf die voorgraadse vlak, òf die skoolvlak gevoer (vgl Lategan 1981). Die nagraadse een het nog maar min aandag geniet, miskien omdat die vak te skoolgerig was. By die vraag na die studieveld van die vak behoort die eindpunt, naamlik die nagraadse vlak, egter 'n bepalende rol te speel. Die voorgraadse studies moet opwerk na die nagraadse vlak, en die nagraadse studies en navorsing behoort rigtinggewend vir sowel die voorgraadse as die skoolvlak te wees. Daarom is dit besonder verblydend dat tersiêre dosente 'n bepaalde inspraak gegee is in die ontwikkeling van die nuwe skoolsillabusse. Dit behoort voortgesit te word, sodat die heersende probleme ten opsigte van Bybelonderrig ook deur samewerking tussen opvoeders en vakwetenskaplikes tot voordeel van die kind en dit waarvoor die vak staan, bevredigend opgelos kan word.

3. Die nuwe gerigtheid as bepalend vir die studieveld

Vanaf die ontstaan van die vak in Suid-Afrika het dit 'n bepaalde, eng gerigtheid gehad. Op tersiêre vlak was dit merendeels die voorsiening van onderwysers en in 'n mindere mate die bybring van Bybelkennis vir voornemende teologiese studente. Hierdie gerigtheid het bepalend ingewerk op die vakinhoud, die studieveld, en dus ook op die identiteit van die vak. Daarmee was die vak tot 'n groot mate uitgelewer

aan voorskrifte van buite sonder 'n eie karakter en met 'n baie beperkte potensiaal. Hierdie situasie is besig om ingrypend te verander (vgl Lategan 1984:2-5).

Eerstens het onderwysstudente begin besef dat dit baie onwaarskynlik is dat hulle noodwendig poste in Bybelkunde op skool sal kry. Tog het hulle agtergekom dat die vak 'n belangrike komponent in hulle toerusting as onderwysers, maar ook as mens vorm. Gevolglik het al meer aspirant-onderwysers die vak begin neem ter wille van die geestelike waarde wat dit vir hulle inhou. Daarby het 'n nuwe kategorie studente na vore gekom, naamlik diegene wat die vak ter wille van die kennis van die Bybel en die persoonlike geestelike vorming wil bestudeer. Die vak het dus geleidelik sy beroepsgerigtheid verloor en 'n nuwe gerigtheid verkry.

Hierdie verandering moet gesien word teen die agtergrond van 'n veranderende samelewing waarin die tegnologiese 'n geweldige invloed op mense uitoefen en daar 'n wesenlike gevaar bestaan dat die mens eensydig kan ontwikkel. Bybelkunde bied die geleentheid om aan 'n ander faset van menswees aandag te gee, naamlik die geestelike, maar dan op 'n wetenskaplik-verantwoorde wyse. Sodoende word die weg geopen vir 'n uiters belangrike funksie van die vak Bybelkunde in die kweking van gebalanseerde jong mense aan die universiteit. Met die eis van spesialisasie word die gevaar van eensydigheid al groter. Daarom is dit absoluut noodsaaklik dat kursusse en roosters die nodige ruimte bied vir studente wat saam met hulle beroepsgerigte opleiding ook die geestelik-vormende invloed van Bybelkunde wil ondergaan.

Die nuwe gerigtheid het 'n beslissende effek op die studieveld en daarom ook op die vakinhoud van Bybelkunde. Alhoewel die eise van die skool en die teologie nog in aanmerking geneem moet word by die bepaling van leerinhoude, vereis die nuwe kategorie studente dat daar ook voldoen word aan die besondere verwagtings en behoeftes van hierdie groep. Afgesien van die behoefte aan verruiming van die studieveld en vakinhoud, het die behoefte aan vorming nuwe horisonne geopen wat op alle vlakke waarop die vak doseer word in aanmerking geneem moet word. Daarmee word dit nodig om opnuut te vra na hoe die Bybel as studieveld moet funksioneer en tot watter mate sistematiesing, etiese relevansie en ander godsdienste 'n plek in die studieveld van Bybelkunde moet kry.

4. Die studieveld: 'n ontwerp

4.1 Die Bybel as primêre studieveld

As uitgangspunt geld die standpunt dat die Bybel, dit wil sê Ou en Nuwe Testamente, die primêre studieveld van die vak Bybelkunde behoort te wees.

Hierdie uitgangspunt impliseer dat die klem op die verstaan en gebruik van die Bybel moet val en daarom moet die leerinhoude ook hierop afgestem wees. Met die Bybelinhoud as vertrekpunt, moet al die verskillende aspekte rondom die wetenskaplike verstaan en verantwoordbare gebruik daarvan deur kennisinsette en vaardighedsontwikkeling bevorder word. Op die tersiêre vlak kom dit daarop neer dat daar alreeds vanaf die eerste jaar besondere aandag aan Skrifverklaring gegee moet word.

Die studieveld op nagraadse vlak behoort veral gekenmerk te word deur die vereiste dat die Bybel in die oorspronklike tale bestudeer en verklaar moet word. Alhoewel die student reeds vanaf die voorgraadse kursusse ingelei behoort te word in die verskillende uitlegmetodes en die verstaan van die Bybel in vertaalde vorm, moet daar op die nagraadse vlak 'n besondere klem geplaas word op die hermeneutiek, die verskillende eksegetiese metodes, die uitleg van die Hebreeuse en Griekse teks, Bybelse teologie en die relevansie daarvan vir vandag.

Die feit dat daar op voorgraadse vlak van vertalings van die Bybel gebruik gemaak moet word en uit hoofde van die feit dat die vak met die hele Bybel werk, beteken 'verstaan en gebruik van die Bybel' ook dat die vertalings verstaan moet word. Die verskillende vertalings van die Bybel deur die eeue en vertaaltegnieke wat gevolg is, vorm dus deel van die studieveld van hierdie vak.

Die omskrywing 'die Bybel is die primêre studieveld' beteken verder ook dat ondersteunende dissiplines nie in eie reg 'n plek in die vak Bybelkunde het nie, maar net in soverre dit die verstaan en gebruik van die Bybel bevorder in hulle verband met hierdie primêre studieveld. Daarom behoort studieveldde soos Bybelse aardrykskunde, die geskiedenis van Israel, die argeologie of die oudheidkunde nie as aparte onderafdelings van die vak aangebied te word nie, maar as invalshoeke om 'n bepaalde gedeelte te verstaan (vgl ook Lategan 1982:53).

In onderskeiding van die teologiese dissiplines Ou Testament en Nuwe Testament bestudeer die dissipline Bybelkunde die Bybel as 'n geïntegreerde eenheid en nie as afgebakende dele van die Bybel nie (vgl Roberts [1977]:49). Daar word dus veel meer klem gelê op die kontinuïteit tussen die twee testamente as op die diskontinuïteit. Dit beteken dat die studie van 'n gegewe teksdeel nie afgehandel is alvorens die verband met die ander testament ook nagegaan is nie. Lategan (1982:52) sê in hierdie verband:

Ou Testament-temas behoort na die Nuwe Testament deurgetrek, en Nuwe Testament-temas teen hulle Ou Testament-agtergrond behandel te word.

Omdat Bybelkunde die hele Bybel as eenheid tot studieveld het, is dit vanselfsprekend dat die intertestamentêre tydperk veel meer tot sy reg moet kom. Die Septuaginta as die skakel tussen Ou en Nuwe Testament behoort dus veral op gevorderde vlak baie meer aandag te kry.

In teenstelling met die kerklike aanbidding van Ou en Nuwe Testament is die oogmerk nie die prediking in 'n bepaalde kerklike situasie nie. Venter (1987:288) stel dit soos volg:

As akademiese dissipline wil dit binne die milieu van tersiêre onderrig mense daartoe bring om met die nodige kennis, insig en vaardigheid die Bybel te hanteer as historiese dokument met resente waarde in watter beroepsituasie hulle dan ook al beland.

Kinghorn (1982:39) onderskei tussen 'n 'kerklik-georiënteerde teologie' en die toespitsing van Bybelkunde op 'die breë wêreld van die sosio-ekonomiese en tegnologiese' groepering. Bybelkunde het die verantwoordelikheid om mense van alle lewenswandel toe te rus om die Bybel met meer verantwoordelikheid te hanteer.

Nogtans, soos die kerklik-georiënteerde teologie daarteen moet waak om nie in 'n teologie van die kultus te verval nie, net so moet Bybelkunde daarteen waak dat dit nie 'n teologie van die markplein word nie (Kingham 1982:39).

4.2 Sistematisering

Die Bybel is 'n versameling uiteenlopende geskrifte. Om die Bybel as 'n geheel te probeer verstaan, vereis gevolglik dat daar 'n sekere mate van sistematisering gedoen moet word. Dit mag egter nie geskied op voetspoor van die dogmatiek en kerklike belydenisse, of 'al die basiese waarhede wat deur die Skrifgetroue Christene geglo en bely word... (Lombard 1973:11) nie. Nog minder mag Bybelkunde die stof van die Bybel orden aan die hand van bepaalde filosofiese sisteme (Venter 1987:293). Die sistematisering moet eerder wees op voetspoor van die Ou- en Nuwe-Testamentiese teologie, wat vanuit 'n historiese vertrekpunt motiewe en temas in die Bybel orden. Daarom behoort die vakinhoud op voorgraadse vlak 'n studie van bepaalde temas in die Bybel in te sluit, terwyl daar op nagraadse vlak aandag gegee behoort te word aan die teologie van Ou en Nuwe Testamente, en dan veral in hulle onderlinge verband en kanoniese konteks.

4.3 Etiese relevansie

James Barr (1978:7-12) maak dit duidelik dat Bybelkunde nie los staan van empatie en persoonlike betrokkenheid nie. Die Bybel kan nie bestudeer word sonder dat die mens ontkom aan die vormende invloed wat dit uitoefen nie. Veral gesien in die lig van die groeiende belangstelling in Bybelkunde juis met die oog op die vormende waarde daarvan, is dit ondenkbaar dat die betekenis van die Bybelteks nie ook gestalte in die denke en lewens van die studente in die vak sal kry nie. Van Huyssteen (1974:11) praat van 'n 'eksistensiële betrokkenheid' en 'n 'Bybelkunde-*vanuit-die-geloof*'. In sy bespreking van Van Huyssteen se standpunt sê Venter (1987:291) dat dit nie net gaan om rasionele informasie nie, maar ook om 'woorde wat die mens eksistensiël beweeg tot 'n nuwe beleving van die werklikheid waarin hy reeds is.' In 'n latere publikasie maak Van Huyssteen dit duidelik dat Bybelkunde vormend is wanneer dit 'vanuit 'n bewustelik geformuleerde religieuse grondoortuiging plaasvind', en wanneer die Bybelkundige 'wetenskapsfilosofies bevry is ... van die positivistiese ideaal van "waardevrye" en sogenaamde ware "objektiewe" onderrig' (Van Huyssteen 1984:9).

Hieruit word dit duidelik dat met vorming nie blote etiese voorskriftelikheid bedoel word nie. Die vorming oorskou 'n baie wyer horison. Dit gaan oor bepaalde rasionele denkpatrone, religieuse opvattinge en dan ook oor lewenswaardes. Wat hierdie soort vorming betref, staan die vak voor reuse-uitdagings op al die verskillende vlakke waarop dit bestudeer en gedoseer word. Hoewel Bybelkunde 'uit die aard van die saak 'n sterk normatiewe en lewensbeskoulike ("leerstellige") dimensie vertoon' (Kingham 1982:37), kan die studieveld egter nie uitgebrei word na etiese waardesisteme nie. Die etiese relevansie moet vanuit die teks na vore tree.

4.4 Ander godsdiens

In 'n sameleving waar die Christelike godsdiens maar een van baie ander is, is dit vanselfsprekend dat daar 'n behoefte aan 'n bestudering van ander godsdiens sal

wees. As Bybelkunde egter 'n vakgebied is wat hom toespits op die verstaan en gebruik van die Bybel, kan daar nie regverdiging wees vir die uitbreiding van die studieveld tot ander godsdienste nie. Dan verloor die vak sy karakter en word dit 'n studie van godsdienste in plaas van die Bybel. Dis alleen die godsdienste van die Bybelse tye wat in 'n direkte verband met die verstaan van die Bybel staan wat prinsipiëel by Bybelkunde tuishoort. Daar kan dus 'n saak uitgemaak word vir die bestudering van die antieke Midde-Oosterse godsdienste, veral op nagraadse vlak.

Aan die ander kant behoort daar voorsiening te wees vir persone wat ander godsdienste wil bestudeer. By daardie universiteite waar daar 'n fakulteit teologie bestaan, word dit tradisioneel deur daardie fakulteit aangebied. Ander universiteite doseer dit as deel van Bybelkunde. P J van der Merwe het reeds die vraag gestel of godsdienswetenskap nie eerder vanuit die fakulteit teologie na die fakulteit lettere en wysbegeerte verskuif behoort te word nie. 'n Teologiese godsdienswetenskap wat nie sinvol by die teologiese raamwerk geïntegreer is nie, is 'n onding' het hy gesê (Van der Merwe 1979:7). Dit wil voorkom of daar oortuigende redes vir so 'n verskuiwing kan wees. Eerstens sal dit meer tyd laat vir die verantwoordelike departement in die fakulteit teologie om meer aandag aan sending en ekumene te gee. Tweedens kan dit as deel van die fakulteit lettere en wysbegeerte toeganklik gemaak word vir baie meer studente. Dit kan ook die weg open dat verskillende kerke se dosente saamwerk in die aanbidding daarvan. Die vanselfsprekende is dan dat dit onder die departement Bybelkunde behoort te ressorteer, maar dan as 'n totaal aparte vak, naamlik 'Vergelykende Godsdienswetenskap'.

5. Implikasies vir leerinhoud

Hierdie ontwerp hou sonder twyfel implikasies in vir die leerinhoud van die vak op alle vlakke. Net enkele sake word uitgelig.

Op die skoolvlak sal daar meer aandag aan die verstaan van die Bybel gegee moet word, eerder as dat die klem op blote reproduksie van feitekennis gelê word. Belangriker nog, die toevoeging van die relevansie vir die daaglikse lewe bring die vraag na die verhouding tot Bybelonderrig/Godsdiensonderrig na vore. Daarmee kan die verklaarde onderskeid tussen Bybelkunde (nadruk op die kennisaspek) en Bybel/Godsdiensonderrig (nadruk op die vormende aspek) nie meer gehandhaaf word nie. Dit word al duideliker dat Bybelonderrig 'n nuwe gedaante sal moet kry, en teen standerd 8 oorgaan in Bybelkunde as 'n keusevak. Godsdiensonderrig behoort te verwys na 'n vak wat nie net die Bybel as studieveld het nie, maar ook ander godsdienste.

Op voorgraadse vlak sal daar 'n verskuiwing moet kom wêg van die ou klem op inleiding, aardrykskunde, openbaringsgeskiedenis en argeologie na sake soos die inhoud van die Bybel, Bybelvertaling, historiese problematiek, literêre benaderings, hermeneutiek, Skrifuitleg en aktuele temas. Daarmee sal daar ook veel meer klem gelê moet word op selfwerkzaamheid en vaardigheid.

Op nagraadse vlak behoort daar geen wesenlike verskil in die hantering van die Bybel te wees in vergelyking met persone wat via die teologiese fakulteit in Ou of Nuwe Testament spesialiseer nie, behalwe dat daar baie meer aandag gegee moet word aan die onderlinge verband tussen die twee testamente. Nie alleen die problematiek van die vak nie, maar ook die teks van die afdeling waarin daar gespesialiseer is - sy dit Ou of Nuwe Testament - behoort hy of sy op dieselfde vlak te kan hanteer. Per slot van sake kan die Bybelkundige op die hoogste vlak niks anders wees as òf 'n Ou-Testamentikus, òf 'n Nuwe-Testamentikus nie.